İranda ümummilli etirazlar davam edir

Edamlar, ölüm hökmləri istiqlal fədailərini qorxutmur

İranda qadınların hicab əleyhinə qarşı başlayan, orada yaşayan bütün xalqların azadlıq hərəkatına çevrilən etiraz aksiyaları davam edir.

Üç aydan çoxdur davam edən nümayişlərdə etirazçıların sayı ilə yanaşı, tələblər də artıb. Aksiya iştirakçıları hicaba yox deməklə yanaşı, artıq azadlıq, molla rejiminin dəyişməsini istəyirlər.

İlk günlərdə hökumət tezliklə aksiyanın qarşısını alacağını düşünsə də, bununla bağlı sərt bəyanatlar versə də, görünən odur ki, nümayişçilərin iradəsini, əzmini qıra bilmir. Lakin hələ də aksiyalara rəhbərlik edənlər, insanları nümayişlərə qaldıranlar saxlanılır, həbs olunur, onlar barəsində ölüm hökmləri çıxarılır...

Buna baxmayaraq, etirazlar İranın əksər böyük şəhərlərini əhatə edir və gündən-günə genişləndirilir. Etirazçılar aksiyalarda "Diktatora ölüm!", "Azadlıq!", "Xamenei qatildir, rəhbərliyi batildir" kimi şüarlar səsləndirməklə, azadlıq, hüquq və haqlarının təmin olunmasını tələb edirlər. Böyük əksəriyyətini qadınlar təşkil edən aksiya fəalları xalqı nümayişlərə səsləyir, öz haqlarını hüquqlarını tələb etmələrinin vacibliyini söyləyirlər. İran hökuməti isə aksiyaların vüsət aldığı şəhərlərdə interneti kəsməklə görüntülərin yayılmasının qarşısını almağa çalışır. Amma görülən tədbirlər xalqı, fəalları öz yolundan döndərmir.

Rejimin etirazçıları xofa salmaq cəhdləri

İran İnsan Haqları Təşkilatının məlumatına görə, ümummilli etirazlarda təhlükəsizlik qüvvələri tərəfindən 560-dan çox aksiyaçı öldürülüb. Onların 63-nü uşaq, 32-sini isə qadınlar təşkil edir. Qeyd olunub ki, 39 nəfər edam və ya ölüm hökmünə məhkum edilib. Təşkilatın məlumatında bildirilir ki, ailələr təzyiq altında olduğundan susurlar, buna görə də say daha az görünsə də, reallıqda bu rəqəmlər daha yüksəkdir. Təşkilat etirazçıların edamını dayandırmaq üçün beynəlxalq ictimaiyyəti, xüsusən də hökumətləri daha təsirli addımlar atmağa çağırır. Ümumilikdə ölüm sayının daha çox olduğu istisna edilmir. Bildirilib ki, təhlükəsizlik üzrə təqsirləndirilən şəxslərin öz vəkillərinə çıxışının olmaması və onların ailə təmaslarının məhdudlaşdırılması davam etdirilir. Bir çox hüquqşünaslar məhkəmə prosesinin bütün mərhələlərində müvəkkilləri və onların işləri ilə maraqlanmağın qarşısının alındığını bildirirlər.

Ölümə məhkumun əsas səbəbi isə islam hökumətinə qarşı çıxmaq, milli təhlükəsizliyə qarşı sövdələşmə aparmaq, mübahisə və iğtişaş yaratmaqla ictimai asayişi və təhlükəsizliyi pozmaq, qanunsuz toplantılarda iştirak etmək kim götürülür.

Ümumiyyətlə isə, sentyabrdan başlayan aksiyaları yatıra bilməyən hökumət etirazçıları edam etməklə cəmiyyətdə qorxu yaratmağa çalışır, bununla insanların azadlıq hərəkatını boğmaq, haqq səslərini susdurmaq istəyir. Hər zaman insanları qorxudaraq hökmranlıq etməyə çalışan İran, başda qadınlar olmaqla, vətəndaşlarının hüquq və haqlarını tapdalayır, azadlıqlarını əlindən alır. Bunu son illərdə İranda edama məhkum olanların statistikasından da görmək mümkündür.

Yalan və boş vədlər

Ölkə rəsmiləri etirazların səngiməsi üçün aksiyalar başladığı gündən çıxışlarında tələblərin nəzərə alınacağını, müəyyən proseslərin getdiyini desələr də, görünən odur ki, bunlar boş vədlərdən başqa bir şey deyildir. Məsələn, bunun əxlaq polisinin ləğv edilməsi ilə bağlı xəbərlərdə şahidi olduq. İranın Baş prokuroru Məhəmməd Cəfər Montazeri dekabrın əvvəlində dini konfransda ölkədə islami geyim qaydalarının yerinə yetirilməsinə nəzarət edən əxlaq polisinin ləğv ediləcəyi ilə bağlı açıqlamasının havada qaldığının şahidi olduq. Bu açıqlamadan sonra ekspertlər ölkə rəsmiləri tərəfindən belə çıxışların iğtişaşları yatırmaq üçün boş vədlər olduğunu bildirmişdilər. Eyni zamanda baş prokuror parlamentdə qadınların hicab taxmasını tələb edən qanuna da baxılacağını demişdi. Beləliklə, rəsmi Tehranın aksiyaları dayandırmaq üçün hər yola əl atdığı açıq-aydın görünür. Bunun üçün nümayişçiləri edam etməklə etirazçılara xof gəlmək, yalan vədlər vermək kimi bir çox düşünülmüş planlar aiddir. Amma göründüyü kimi, rəsmilərin düşünülmüş planları heç bir nəticə vermir, əksinə, İranda yaşayan hər kəs azadlıq istəyir və rejim dəyişikliyinə ehtiyac olduğunu israrla bildirirlər.

Qadınlar artıq hakimiyyətin dəyişməsini, rejimin devrilməsini istəyirlər. Əks halda bu rejimlə İranın gələcəyinin olmadığını deyirlər.

Artıq İranın ali rəhbəri Ayətullah Seyid Əli Xameneyinin bacısı, Bədri Hüseyni müraciətində qardaşının günahsız insanları sıxışdırmaq və öldürməkdə Ruhullah Xomeyninin yolunu davam etdirdiyini qeyd edib. O vurğulayıb ki, qardaşı İran xalqının səsinə qulaq asmır, yanlış olaraq öz muzdlularının, yaltaqların, xalqın payını yeyənlərin çıxışlarını İran xalqının səsi hesab edir.

B.Hüseyni İranın ali rəhbəri ilə əlaqələri kəsdiyini, əvvəllər insani vəzifəsi olaraq dəfələrlə xalqın səsini ona çatdırdığını da vurğulayıb: "Uşaq itkisi və övladdan ayrılıq hər bir ana üçün böyük kədərdir. Son dörd onillikdə bir çox analar yaxınlarını itiriblər".

O, Xomeyninin və Xameneyinin dövründə rejimin törətdiyi cinayətlər nəticəsində günahsız ölən insanların analarına başsağlığı da verib.

Bütün bunlar göstərir ki, hətta rejimin daxilindəkilər də gerçəkliyi artıq görür, insanların günahsız yerə öldürüldüyünün şahidi olurlar. Amma İran rəsmiləri hələ ki tutduğu yoldan, mövqedən dönməməkdə israrlıdır. Rəsmi Tehranın bu siyasəti onun qonşu dövlətə - Azərbaycana qarşı münasibətində, atdığı addımlarda, terrorizmi - Ermənistanı dəstəkləməsində, din adı altında pərdələnməklə əslində islami dəyərlərə göstərdiyi biganəliyində, təhlükəsizliklərini özlərinin qırmızı xətti kimi cızdıqları dövlətin islam dininə qarşı hörmətsizliklərinə susmalarında da göstərir.

Əsmər QARDAŞXANOVA,
"Azərbaycan"

Azərbaycan.- 2022.- 27 dekabr.- S.8.